

Кафедра української мови та літератури

**Урок літератури на тему
“Весна в природі, весна в душі”
(за творами письменників рідного краю)**

**Учителя НВК № 12
“Школа-ліцей” м.Рівного
Шамрик Оксани Яківни**

2009 р

Тема: *Весна в природі, весна в душі (за творами письменників рідного краю).*

Мета: *”побачити” і “відчути” весну в природі і душі в творах Є.Шморгуна, В.Лящука, С.Бабія; зрозуміти по-своєму це явище в природі й стан душі; розвивати образне і логічне мислення; виховувати у собі вміння зрозуміти відчуття і почуття інших людей; “зібрати у букет” цвіт краси природи і душі.*

Тип уроку: *проблемно-тематичний аналіз художнього твору.*

Методи і прийоми: *бесіда, спостереження учнів над мовою, творчий пошук, проблемна ситуація, логічні та творчі вправи, “усне малювання”, пошуковий метод.*

Наочність та обладнання: *твори Є.Шморгуна, В.Лящука, С.Бабія, роздатковий матеріал (тексти), кольорові картки, записи на дошці, таблиця “Милування словом”.*

План уроку

I. Ліричний вступ.

II. Мотивація теми і мети уроку.

III. Зачитування домашнього завдання.

IV. Виклад нового матеріалу.

1. Весна в природі:

а) весна в творах Є.Шморгуна (“Зацвіли сосни”, “Вербові котики”):

б) весна, яку відчув В.Лящук (“Голубі шукають акорди”, “Невиразні контури хмар”).

2. Весна в душі:

а) зболена краса у віршах В.Лящука (“Спомин”);

б) відродження до весни душі героя оповідання С.Бабія “Осика”.

V. Висновки.

VI. Домашнє завдання.

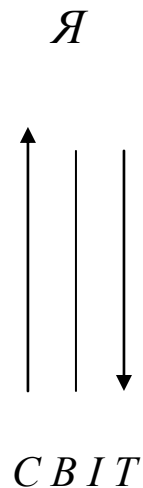
Хід уроку

Люблю весну, та хто її не любить
на цій чудесній, радісній землі!
В.Сосюра

I. Ліричний вступ.

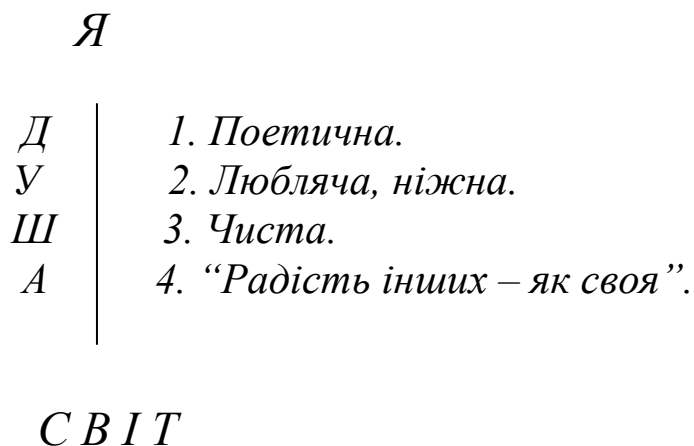
Скресає лід, біжать струмочки талого снігу і хоча повітря ще морозне, все ж веселіше співають птахи, земля співає “Щось” таке в тобі, що змушує тебе побачити, відчувати світ по-іншому: яскравіше, барвистіше, світліше, чистіше; відчувати весну в природі (на долиці) і в собі.

1.

- Що це таке? Душа.

2.

Створимо образ весни в природі через власне сприйняття цього тексту.

На дощці і в зошитах постійно ведеться робота: створюються асоціативні ряди, логічні ланцюжки.

Весна в природі – це _____

Але відчуваєш весну не тільки через ритм, звуки, а й через колір, дотик.

Зачитування тексту “Вербові котики”.

Завдання. Назвати епітети, порівняння, які використовує автор у тексті.

Що затьмарює світлу картину весни?

б) Весна, яку відчув рівненський поет Василь Ляшук.

Учитель: Треба ставитися до оточуючої краси обережно.

Адже який дивний світ!

Ми милуємося пухнастими котиками, ніжними, беззахисними пролісками, сонячними зайчиками. Але враз цей прекрасний різнобарвний світ може зчезнути. Тому необхідно його берегти і плекати, наповнюючи ним свою душу, як це робив В.Ляшук.

Це поет, який живе поряд з нами. Він рідко з'являється серед людей. Не тому, що їх не любить, а тому, що він сліпий.

І хоча його збірка “Дзвони” оформлена у чорно-білих кольорах, та зміст її – “кольоровий”.

Зачитування вірша “Голубі шукають акорди...” (настрій поета).

Зачитування вірша “Невиразні контури хмар”.

Завдання. Якими метафористичними образами “оживає” весна В.Лящука?

Олександр Богачук

Цвіт роси

*Нема в житті ніжнішої краси.
Коли зоріє в лузі цвіт роси.*

*Зоріє в нім веселками всіма
Весна і літо, осінь і зима.*

*Його не купиш і не продаси,
Не визбирає око з-під коси.*

*Собі не заховаєш крадькома,
А доторкнись – і нема, нема...*

*Його зібрати може у букет
Лише душею істинний поет,*

*І оживає у пісні цвіт роси
Любов'ю непорочної краси.*

2. Мотивація теми і мети уроку.

Отож, сьогодні на уроці ми спробуємо поетичною душею Є.Шморгуна, В.Лящука, С.Бабія, “побачити” і “відчути” весну в природі й весну в душі; по-своєму зрозуміти це як явище в природі й як стан душі; розвивати образне і логічне мислення; виховувати у собі вміння зрозуміти людей; “зібрати у букет” цвіт краси природи і весни.

А назвемо урок “Весна в природі, весна в душі” (тему записують учні в зошитах).

3. Зачитування домашніх творів-описів “Мене привітала весна” (“Вже весна...”).

4. Виклад нового матеріалу.

1. Весна в природі.

За вікном – весна! Люди довго чекали її, тому не поспішають покинути залиті сонцем вулиці, а п’яний аромат молодого цвіту і шумливе море зелені викликає подив і радість; й на мить забуваєш всі проблеми й негаразди життя.

Учитель: А якою весну ви побачили, відчули? Адже саме про це вам потрібно було подумати вдома і написати у віршах або в прозі.

Учитель: - У яких кольорах вам ввижається весна?

- Покажіть це кольоровими картинками.
- Чому? Якого кольору немає?

У кожного свої кольори, асоціації, звуки...

а) Весна у творах Євгена Шморгуна.

Весну на Рівненщині вітає і приймає у свою душу Є.Шморгун.

Зачитування твору Є.Шморгуна “Зацвіли сосни”.

Учитель: Яку весну “побачив” письменник? (Настрій, “музика” звуків).

2. Весна в душі – це _____

В.Ляшук, сліпий поет, “бачить” душею!

а) Зачитування вірша “Спомин”, де живе зболена краса весни;

б) Відродження до весни душі героїв оповідання Степана Бабія “Осика”.

Бесіда з учнями за текстом оповідання.

Чому на душі Осики була “зима”? (розповідь учнів, запитування).

Чи душа Осики здатна була відродитись до “весни”? (запитування).

Коли Осика відчув знову весну?

Отже, весна в душі – це _____

5. Висновки уроку.

Отож, подивимось на наші “бачення” весни.

Чи є вони образними?

Чи пов’язані між собою визначення “весна в природі – весна в душі”?

Сподіваюся на такі записи в кінці уроку.

Весна в природі – пробудження, радість, тепло, краса, сонце, життя.

Весна в душі – воскресіння, тепло, радість, любов, боротьба, подив, здатність відчувати красу, потрібність людям.

Отож, бажаю вам бути “поетами” в душі, щоб весна в душі частіше, ніж в природі.

6. Домашнє завдання.

Твір – роздум “Нехай цвіте букет весни у кожній душі”

Василь Лящук

Спомин

*Той день настав, пробивши темінь наглу
Як шум весни, як льоду тріск, що скрес.
“Христос Воскрес!” – у хаті пролунало,
І я прорік: “Воістину Воскрес!”.*

*У мами усмішка така багата,
Що і тепер не в силі описать!
Сміються очі радісного тата.
Уся родина – мов квітучий сад.*

*А там, на сході, вже крокує сонце,
Злітає щедро мелодійне “Бам-м-м-м!”.
Йому назустріч, у святковий тон цей
Несеться з гаю срібнопташний гам...*

*А навкруги, мов запахи півоній,
Мов найщиріша Божя благодать,
Лунають дзвони, Великодні дзвони,
Що кличуть нас боротись і страждать.*

17 лютого 1967 р.

** * **

*Невиразні контури хмар,
Наполохані радісним вітром,
Наповнені його шумом;
Зіщулені крони густих черешень;
Сонний цвіт кульбаби,
Що від цікавості встала навшпиньки;
Засмаглі голівки тюльпанів;
П'яний дух конвалії;
Нарцисів білий сміх;
Братики з маминого городу –
Все це приязно охопило мене.*

Євген Шморгун

Образливо

Шипшиновий кущ зустрів нас зніченим шерехом, ніби виправдовувався. З-поміж листя визирало всього кілька квіточок.

Сміялося небо, гули сосни, шовковим шумом стелилася трава.

А ми стояли, опустивши руки...

Це був особливий кущ. Хтозна-яким вітром занесло на лісову галяву – насіння шипшини, але кущ розрісся і щоразу на початку літа ряснів ніжними рожевими квітками.

Це був наш кущ. Ми приходили сюди, як тільки випадала нагода. І було нам затишно, було нам урочисто-святково у царстві рожевоквітного дива.

А тепер він обламаний...

І нам до щему стало гірко, образливо. Не тому, що хтось невідомий вдерся в нашу неторкану казку. А що він, обламавши квіти, так і не відчув їхньої чарівної принади. Бо тут же, на прим'тій траві, рожевим білим болем жевріє зів'ялий букет...

Євген Шморгун

Вербові котики

Якось враз потепліло-потепліло, а Горинь набрякла і скинула кригу. Ринула вода берегами, городи затоплює, клекоче, плюскотить, у піняві вся.

Люди з крутогору дивляться не надивляться: просторінь така, що дух перехоплює. Тільки де-де по заплаві синіють вершечки вільх.

Кроків за кілька від сухої коси визирає з води вербовий кущик. Невеличкий такий, а на ньому – котики. Пухнастенькі, жовтаво-зеленаві. Ніби табунець гусеняток примостився спочити на тонких галузках. І такі вони лагідні та безпомічні! Здається, де вже їм, беззахисним, утриматись на хисткому сідалі піняви і клетотіння!

Коли це знайшовся сміливець: роззувся, підкачав холоші, цьоп-цьоп по воді – обламав вербичку. Жодного котика не лишив.

І чомусь раптом здалося, що довкола стало порожньо-порожньо...

Євген Шморгун

Зацвіли сосни

Небо гуготіло, ревло, клекотало, біснувалося, сліпуче розверзало свої нетрі. А з тих нетрів падала водяна лавина, розплющувалась об асфальт, і вже на місці дороги неслась ціла річка, вся в піснях і ряботинні.

Та ось потроху почало вицухати. Віддалилася громовиця, дощисько перейшов у дощ, дощ – у дощик, а там на пів обрію здивовано вигнула брову райдуга.

І тут раптом усі помітили на калюжах, на газонах, на асфальті жовту наволоку. Де вона взялась? Одні казали – сірка, інші – що десь у полоні вихор підхопив купу міндобрива і воно розвіялося над містом.

А виявилося, що то гроза принесла з лісу сосновий пилок, щоб нагадати заклопотаним людям, що вже травень і зацвіли сосни.